

Yann Gerven: Koan en « Hai-Phong » (1995)

«E pelec’h emañ harzoù ar bed gwirion, bed ar vuhez, bed ar re vev?» ‘m eus bet soñjet alies. E pelec’h e komañs an huñvre? Daoust hag-eñ e c’hell spered ha korf un den, ar memes den, mont e-barzh daou ved disheñvel? E-barzh div vuhez, daou amzer dispartiet-krenn? ‘Peus ket bet santet morse e oac’h e kroashent an daou ved-se, gant ho kalon e gwask garvanoù dir an enkrez, abalamour da fedoù digustum? Ha gellout a ra an den lâret dalc’hmat pe dihun pe é hunvreal emañ? E digarez-se, ec’h an da zuañ tammou paper a zo dirakzon.

Sorc’hennoù? Traoù spont? Selaouit:

Alies ‘m bez tro da dremen daou pe dri devezh a-renk, pe ouzhpenn zoken, e Brest, gant ma micher a enseller war ar mekanikoù tredan en uzinoù hag er skolajoù. Plijout a ra din kêr Vrest kalzik: abalamour d’ar mor, abalamour d’ar porzhioù, abalamour da Rekourañs dreist-holl. Blaz un amzer all a gavan er c’horn-se eus kêr, gant e dier kozh hag e ruioù strizh a-skelp. Kustum on da lojañ en *Hôtel des Douves*, a zo dalc’het gant ma c’hamarad Gabriel abaoe bloavezhioù. Marteze dre ma ‘c’h an en oad, ne blij ket din ken chañch ma boazioù. Daet on da anavout kement ostaleri, kement restorant, ha kazi kement ti a zo er c’harter-se.

Un tammig izeloc’h evit ma otel kustum, zo ur restorant viêtnamat: an *Hai-Phong*. Aze e ren war e gegin un spes Bouddha kofek ha kigek, gant ur fas ledan ha laouen, ma mignon Augustin N’guyen Tâm. Abaoe ugent vloaz emañ o talc’hen an ti-se, hag abaoe ouzhpenn triwec’h vloaz, me zo sur, ec’h an ingal da dañva ar soubenn-ar-pesked, ar riz, hag ar boued-mor a vez servijet d’ar pratikoù.

Sul zo. Daet on hidiv evel kustum da zebro koan e ti Augustin. E miz Du emaomp : yen eo an amzer, ha glav ‘vo dizale. Krenañ ‘ran en ur boulzañ dor ar restorant. Gouloù bras zo en ti, mes un dra bennak, n’oaran ket re petra, zo é hegal ac’hanon; chom a ran war ar maen-treuz, souezhet ha trubuilhet un tammig war un dro. M’eo chomet heñvel diabarzh ar sal, gant an taolioù bihan hag an daou digr penturet war ar vagor, ez eus un dra bennak en aergelc’h hag a zo chañchet, n’on ket evit lâret petra ez just. Mont a ran e-barzh. Un daoliad Viêtnamiz zo ‘ba’ foñs ar sal, hag ez on an hini gwenn nemetañ, met ne soñj ket din e ta ma enkrez dre se. Kustum on eus an dra-se amañ. Gwir eo, Augustin n’emañ ket aze evit degemer ac’hanon. «Er gegin emañ, war-dro ar revrioù du», a soñjan. Ur paotr yaouank dianav zo e-kreiz ar sal. Hep ur ger, e kinnig din ur plas ouzh un daol, chouk d’ar vagor. «Augustin n’emañ ket aze, hidiv?» a c’houlennan gantañ. Mousc’hoarzhiñ a ra. Soublañ a ra, mont kuit a-gul. Bremañ emañ é komz gant ur plac’h yaouank ‘drek an daol-gont. N’anavan ket anezhi ivez. Adgoulenn a ran outi, nec’het an tamm ac’hanon: «Augustin n’emañ ket aze? Augustin?» Mousc’hoarzhiñ a ra, hag e kinnig din azezal. «Azezit aze, mar karit.»

Mouezh unton ur robot, peadra da lakaat kalon an den da skrijal. Prop e vefe din skarzhañ kuit ac’halenn, ha prim! Met chom a ran koulskoude: mont a ran da azezal er plas merket din, tra ma tosta ar plac’h yaouank ouzhin. Gwelet a ran roll ar meuzioù dirak ma daoulagad, ha klevet a ran boud ul laonenn dir em divskouarn, pe, kentoc’h ur c’hemmesk etre boud ul laonenn dir ha mouezh ur femelenn: «Petra a gemeroc’h?»

Evel kustum, e c’houlennan soubenn, riz gant moukled, boued-touseg ha saos pesked, hag ur voutailhad gwin Bourdel. Dont a ra prim-ha-prim ar pladoù war ma zaol.... Barrekoc’h en em santan memes tra, gant tout ar boued-se dirakzon. Mousc’hoarzhiñ a ra an daou Viêtnamad yaouank pa sellan oute... ‘Benn ar fin, ne ouvezan ket re abalamour da betra e oan ankeniet un tamm bremaik. Marteze ‘m eus tapet un tamm terzhienn, ha setu tout. Da ‘vo din mont abretoc’h da gousket... An daou zen yaouank-mañ, n’o deus ket ur fas drouk, atav, pa seller mat. Marteze o deus mizer gant yezhoù Europa, tra ken! ...